

Lokal förvaltning i gränsbygden

I ett litet hörn av norra Västra Götaland ligger Högsåsen, som har blivit ett föregångsexempel på hur lokalt engagemang kan bevara och utveckla olika värden i en bygd.

– Vi funderade igenom vilka resurser som fanns och som vi tyckte var naturligt att lokalsamhället tog hand om. Naturreservatet på Högsåsen var nog bland det första på listan.

Jan Christer Wahlbäck tänker tillbaka på samtalen och diskussionerna under tidigt 1990-tal. Platsen, Gårdsjöbygden, är ett litet hörn med några hundra personer i gränsbygden mellan Västra Götaland och Örebro län en halv mil från E20.

Då, för 15 år sedan, var Gårdsjö samhällsförening en av spjutspetsarna i det arbete med medborgarinflytande som svepte över svensk landsbygd. En framsynt kommunledning hjälpte till och stöttade när samhällsföreningen plockade fram förslag på hur skolan kunde behållas, hur biblioteket och lanthandeln kunde räddas, hur kommunikationerna kunde utvecklas, hur byggandet kunde ta fart och hur driften och skötseln av det kommunalägda naturreservatet, under länsstyrelsens uppsikt, kunde tas över av en förening.

– Det hjälpte väl till att kommunen inte direkt skötte vare sig reservatet eller badsjön Narven i närheten så där väldigt bra, konstaterar Jan Christer och minns den flera meter höga slyn som växte i den forna slätterängen.

LOKALT FÖRVALTNINGSAVTAL

Sagt och gjort. Samhällsföreningen knoppade av en ekonomisk förening som fick namnet Högsåsen-Narven i Tiveden ekonomisk förening. Ett avtal skrevs med Gullspångs kommun angående det 5,5 hektar lilla reservatet. Föreningen åtog sig att sköta och driva reservatet samt underhålla de byggnader som fanns. Lokal förvaltning hade fötts och som ersättning fick föreningen en mindre summa pengar.

Som brukligt präglades de första åren av stor entusiasm och en stor aktiv medlemskader. Föreningen passade också på att köpa grannfastigheten som låg utmed bygatan när Högsåsen var en levande by på 1850-talet. Slätterängen började slås med lie, ekallén snyggades till, det gallrades och skapades grönytor, inventeringar gjordes. Många medlemmar var dock äldre och föreningen hamnade i en påtaglig svacka.

– Det var naturligtvis väldigt mycket arbetsuppgifter på en gång och i mångt fick vi börja om med naturvårdsarbetet, minns Jan Christer Wahlbäck.

DET STORA NATURVÅRDSPROJEKTET

Sedan några år tillbaka är det dock uppåt igen. Grunden för det påbörjade utvecklingsarbetet är ett treårigt naturvårdsprojekt med medel från den extra statliga naturvårdssatsningen, samt ett par mindre projekt som föreningen driver. Avsikten är tydlig – ökad tillgänglighet till området, ökad servicenivå, åtgärder för att öka naturvärdena samt skapande av fler naturupplevelser. Allt sammantaget skall ge förutsättningar för att skapa ny sysselsättning.

– Om vi på landsbygden ska klara framtiden, så krävs att vi definierar och utvecklar sådant som springer ur de lokala förutsättningarna, kommenterar Göran Zackrisson, vice ordförande i föreningen och en av dem som också varit med från början.

– Högsåsen är en sådan genuin lokal förutsättning som kan utvecklas till gagn för hela bygden. Här finns naturvärden, spännande kulturhistoriska företeelser samt en anläggning som kan nyttjas året runt.

I naturvårdsprojektet samarbetar över 20 olika aktörer – kommuner, myndigheter, stora och små organisationer och privata markägare. Genom projektet aktiverades också samarbetet med Finnerödja Hembygdsförening och Tiveds Utvecklingsgrupp. Nyöppnade 15 mil långa Ridleder Tiveden går genom Högsåsen.

Mycket är på gång i gränsbygden. En fungerande lokal förvaltning utgör ett ben. Och att det fungerar har man lokalt engagemang och god förståelse från myndigheter att tacka för, säger Jan Christer Wahlbäck.

– Vi har ett mycket bra samarbete med ansvariga inom kommunen, arbetsförmedlingen och länsstyrelsen, där så många ansvariga visar så stor förståelse för vårt lilla hörn häruppe. ▶

**ULF SANDBERG, ORDFÖRANDE
HÖGSÅSEN-NARVEN I TIVEDEN
EKONOMISK FÖRENING**

Högsåsen är bygdens högsta punkt och utsikten är milsvid. Här planeras också ett 15 meter högt utsiktstorn till nästa år.

Slätterängen med den mycket praktfulla Eva-eken bakom. Högsåsenstugan och redskapshuset syns i bakgrunden.

Anders och Annie i lilla klättrvägen, lagom spännande och svår att klättra i för de mindre barnen.

Alla foton: Ulf Sandberg

Praktfulla ekar är bara ett av många olika ädellövträd som finns på Högsåsen.